

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. I. Ex præcepto Ecclesiæ obligantur omnes, & soli fideles, id est,
baptizati, ratione utentes, singulis diebus Dominicis, & Festivis assistere
integro Sacrificio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

CONCLUSIO I.

Ex præcepto Ecclesiæ obligantur omnes, & soli fideles, id est, baptizati, ratione utentes, singulis diebus Dominicis, & Festivis assistere integro Sacrificio.

ratio motiva illius præcepti Ecclesiastici, & nulla fuit ratio Clericos excipiendi.

Nisi etiam illo capite, per *Seculares* intelligantur omnes, qui non sunt Sacerdotes, seu qui non celebrant: Sacerdotes enim celebrantes, eò perfectius adimplent hoc præceptum, dicendo Missam, nec tenentur aliam quoque audire.

Verbo ut absolvam, consuetudo est optima legum interpres, quæ generaliter leges illas tam quoad personas, quam quoad loca intellexit, cum alioquin sint Concilij Provincialis, quod per se universam Ecclesiam nequit obligare.

Generaliter, dico, quoad personas, quæ scilicet præcepti Ecclesiastici capaces sunt. Hinc excipiuntur non baptizati, quoniam de ijs qui foris sunt, Ecclesia non iudicat, teste Apostolo 1. Cor. 5. v. 12. & 13. *Quid mihi, inquit, de ijs, qui foris sunt indicare? Nonne de ijs, qui intus sunt, vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt, Deus iudicabit.* Quin olim finito Euangelio ante primam oblationem dimittebantur Catechumeni (unde dicta Missa Catechumenorum) vel si qui aderant Gentiles, quibus mysterijs interesse, aut ea videre minime permittebatur, ut constat ex Clement. lib 8. Constit. cap. 15. quod inscribitur: *Apparatus ad mysticum Sacrificium*, ubi in medio sic legitur: *Dico ego Iacobus Frater Ioannis Zebedæ, ut statim Diaconus dicat: Nullus Catechumenus, nullus Auditor, nullus Infidelis, nullus Hæreticus: Qui primam orationem perfecistis, discedite.*

Excipiuntur secundo parvuli nondum ratione utentes, & eadem est ratio de amentibus. Quomodo enim obligarentur ad humanam assistentiam (quæ sola præcipitur, ut infra videbimus) qui illius sunt incapaces? *Nemo potest ad impossibile obligari.* Regula 6. de Reg. iuris in 6.

Unica difficultas est, an sufficiat ad hanc obligationem quilibet usus rationis? Communis sententia requirit perfectum usum rationis; id est, talem usum rationis, qualis necessarius ad peccandum mortaliter, illumque docet sufficere. Primæ partis ratio est; quia hoc præceptum, ut inferius suo loco ostendo, obligat sub peccato mortali: ergo tantum illos obligat, qui possunt mortaliter peccare.

Quemadmodum enim nulla imponitur obligatio his, qui nullius obligationis sunt capaces; ita quoque non imponitur gravis obligatio ijs, qui vel defectu ætatis, vel propter amentiam, gravis obligationis sunt incapaces. Oportet ergo quod puer possit discernere inter peccatum mortale & veniale, ut hoc, & alijs præceptis similibus obligetur.

Porro cum pueri ad illos annos discretionis pervenerint, nescio quo solido fundamento excusari possint, nisi fortè specialiter per Ecclesiæ indulgentiam excipiuntur, prout exci-

3. Obligatio audiendi Missam probatur ex communi sententia & traditione Ecclesiæ.

Colligitur ex can. 10. Apost. 10.

Item ex Concilio Agathensi.

4. Concernit iam Ecclesiasticos quam seculares.

5. Excipiuntur non baptizati.

1. Cor. 5.

Clem. Rom.

Item parvuli & amentes.

6. An quilibet usus rationis sufficiat?

piuntur à lege jejunii, quantum ad abstinentiam à secunda refectioe usque ad completum annum vigesimum primum. Atque hæc sit ratio secundæ partis; quoniam Ecclesia potuit pueros pro illo tempore obligare, & nullum est fundamentum ipsos à lege generali excipiendi.

7.
Opinio Marchantii, pueros non statim post septennium obligari sub mortali.

Non desinam tamen hic apponere opinionem Jacobi Marchantii in Candel. Sacram. qq. Pastor. Tract. 4. cap. 6. q. 2. ubi sic asserit: Quæro secundò, quâ aetate obliget præceptum Missæ? Respondent Doctores obligare post septennium, quia tunc incipit discretio. Sed licet verum sit, quòd ex tunc, ac etiam antea pueri assuefaciendi sunt ad audiendam Missam, illos tamen statim ac usus discretionis incipit, dicere obliga tos sub peccato mortali, videtur mihi rigidum.

8.
Ejus probatio,

Tum quia Ecclesia pia Mater non videtur velle obligare tam rigide statim ac potest, tum quòd practicè videamus, majorem partem puero- rum, etiam decimum annum attingentium, in Ecclesia stare tempore Missæ: hæc illucircumspiciendo sine attentione requisita, aut etiam sociis corridere, colloqui, nugari, nec vim præcepti talis apprehendere. Quis verò eos statim peccati mortalis velit condemnare?

Non quòd velim dicere, eos non esse capaces peccati mortalis ob aetatem; nam si hoc sit verum, non est difficultas: sed quòd licet in rigore loquendo sufficientem aetatem & discretionem haberent ad aliquod peccatum mortale committendum, non videatur tamen Ecclesia tanta sub obligatione, seu vinculo tam arcto eos velle statim obstringere, donec perfectiorem usum rationis assequantur, quâ divina mysteria plenius apprehendant, & obligationem ac attentionem, quâ illis interesse oportet, plenius intelligant.

Quòd tem-
pore inci-
piat gravis
obligatio.

Quòd ferè ordinariè circa tempus idoneum, quo idoneitatem incipiunt habere ad Eucharistia Sacramentum, putarim contingere, quòd ipsum Confessarii prudenti judicio venit expendendum; aliàs antea solùm venialiter existimarim peccare ob apprehensionem imperfectam tum mysteriorum, tum præcepti ex imperfecto adhuc rationis usu proventem, per quam fit ut facile negligant attentionem requisitam, & magis præsentès ibi sint corpore, quàm mente. Hucusque Marchantius.

8.
Probatio
rejecit.

Satis debili, ut apparet, innixus fundamen- to, scilicet benignâ voluntate Ecclesiæ, nullo signo externo manifestatâ, ac proinde irrationabiliter præsumptâ; præsertim cum videamus parentes, magistros &c. valde esse sollicitos, ut pueri illi cum debita reverentia Missæ assistant. Quòd autem stent, rideant, fabulentur; quid mirum, cum etiam viri multi inveniuntur, qui à similibus parùm abhorreant & proh dolor sæpè cum scandalo aliorum fa-

cient? Nùm ideo hi minùs apprehendunt suam obligationem & excusandi sunt à peccato mortali?

Neque in auditione Missæ tantùm latet mysterium, ut non facile possit apprehendi ab illis, qui norunt discernere inter peccatum mortale & veniale. Certè longè minus, quàm in sumptione Sanctissimi Sacramenti. Non quòd velim negare pueros sæpius excusari in his initijs à peccato mortali ratione ignorantia, aut inadvertentia; sed dico, suppositâ cognitione præcepti, & ejus gravitatis, quam possunt habere, peccare mortaliter quoties Missam non audiunt cum perfecta advertentia malitia. Potuit quidem Ecclesia eos excipere, sicut excepit à præcepto jejunii; sed hoc fecisse, nullo unquam, vel minimo signo ostendit: ergo gratis illa exceptio præsumitur.

Atque ut vera esset, sicuti nequidem venialiter peccant non jejuando, ita nec venialiter peccarent non audiendo Sacrum, nisi rursus fingas unum præceptum obligans per se sub mortali, & alterum obligans per se sub veniali.

Unde etiam non placet sententia, quam probabilissimam judicat Dicastillo tract. 5. disp. 5. n. 6. videlicet pueros ante perfectum usum rationis, id est, sufficientem ad peccandum mortaliter, teneri ad audiendam Missam sub peccato veniali. Non placet, inquam hæc sententia, quia gratis præsumitur voluntas Ecclesiæ priùs obligandi sub veniali, quàm mortali.

Minimè, inquis; nam pro illa præsumptione facit, quòd sufficiat imperfectus usus rationis ad venialiter peccandum, & ut pueri teneantur præceptis naturalibus, non occidenti, non jurandi &c. Cumque præcepta positiva generaliter lata sint pro omnibus capacibus illorum, & hi pueri capaces sint, saltem ad obligationem sub veniali; nec ipsis constet de tali exceptione, quin potius (ut supponimus) jam aliqualem notitiam habeant obligationis Christianorum, quâ tenentur Missæ interesse, eo ipso quòd aliquâ ratione pungat illorum animos obligatio, videntur saltem sub veniali teneri. Ita Dicastillo.

Sed (salvo meliori) hæc solùm probant puero- rum, alioquin capacem peccati mortalis, ob inadvertentiam, vel ignorantiam sæpè excusari à peccato mortali, quòd superius admittimus.

Dico, Alioquin capacem peccati mortalis: exi- stimo enim usum rationis, qui sufficit ad peccandum venialiter, ex perfecta deliberatione, per se quoque sufficere ad peccandum mortaliter. Cur enim nequeat apprehendere gravem malitiam debite propositam, qui potest apprehendere malitiam levem, vel malitiam in genere? Et verò quid aliud requiritur ad peccandum mortaliter, quàm apprehensio gravis malitia? Dices

11. Objectio solvitur.

Dices; perfecta apprehensio sive cognitio. Admitto; sed quæro, qui potest perfectè apprehendere sive cognoscere malitiam venialem, cur non etiam mortalem? Vel si puer talis est, ut nunquam habuerit perfectam cognitionem alicujus malitiæ vel habere potuerit, dico ipsum nequidem peccare venialiter, non solum contra præcepta positiva, sed fortè etiam naturalia; non est enim verisimile vel Deum, vel Ecclesiam velle obligare aliquem sub peccato, in cuius potestate nondum est perfectè obligationem cognoscere.

Differentia inter præcepta naturalia & humana.

Et licet id concederemus in præceptis naturalibus, utpotè à Deo & natura cordibus hominum inscriptis, multoq; æctius obligantibus; equidem si conjecturæ locus est, multò probabilius præsumimus Ecclesiam non velle tales homines suis præceptis obligare sub veniali, quàm contrarium præsumant Adversarii.

Cæterùm, an semper pueri statim post septennium habeant perfectum usum rationis, quo discernere possint inter peccatum mortale & veniale, non ausim asserere. Non ergo facile damnandi sunt peccati mortalis.

12.

Sotus videtur excusare à legibus humanis usque ad annum duodecimum.

Interea illos excusare ab omni obligatione legis humanæ usque ad annum duodecimum, ut videtur facere Sotus 4. dist. 12. q. 1. art. 11. circa finem ante solutionem argumentorum, ubi loquens de præcepto Communionis annuæ, Respondetur, inquit, primùm, quòd pueri non obligantur usque ad duodecimum annum, quando aliis tenentur Ecclesiæ legibus: illud, inquam, multis non videtur probabile, quia sine fundamento contra torrentem Doctorum, & communem praxim Ecclesiæ.

Contra-rium docet lex annuæ Confessionis, Lateranense.

Sanè lex annuæ Confessionis nihil aliud requirit, ut suo loco vidimus, & verba ipsa legis attestantur, quàm annos discretionis c. 12. de Pœnit. & remiss. in principio: Omnis, inquit, utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata &c.

& lex non ingrediendi intra septa Monasterii Monialium Trident.

Præterea Tridentinum sess. 25. de Regularibus cap. 5. statuit: Ingressi intra septa Monasterii (Monialium) nemini liceat cuiuscumque generis aut conditionis, sexûs vel ætatis fuerit sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtentâ, sub excommunicationis pœna.

Putas autem quòd puer ante annum duodecimum possit sine peccato ingredi septa Monasterii? Certè consuetudo est manifestè in contrarium, & communis Doctorum sententia. Quàmvis fortè non incurreret pœnam excommunicationis, argumento cap. 1. & 2. de Delictis puerorum, ubi pueri infra decimum quartum annum à pœnis saltem gravioribus eximuntur.

13. An pueri eximantur à pœnis.

Dico, saltem gravioribus, quòd enim non simpliciter eximantur ab omnibus pœnis, patet ex fine cap. 1. ubi habentur hæc verba cla-

rissima: At his (peccatis furti, mendacii, perjurii) plena est puerilis ætas, quamvis in eis non ita, ut in maioribus punienda videantur, id est, non æqualibus pœnis.

cap. 1. de delictis puerorum.

Et cap. 2. verb. Inuitum, notat Glossa puerum decennem, qui alium occiderat, irregularem fuisse effectum, & pœnâ spirituali debere puniri. Colligit, quia in fine capitis dicitur: Nec ab ipso pro temporali pœna requiritur. Ergo poterat ab ipso requirere pro spirituali pœna, quoniam exceptio firmat regulam in contrarium; Mirus tamen agitur cum eo propter ætatem, inquit Glossa ibidem.

Quod ergo in eodem textu dicitur: Unde quomam in pueris relinqui solet inultum, quod in alijs peccatoris ætatis humane leges dicunt severius corrigendum. Expone cum Glossa, Inultum, id est, non perfectè ultum.

Saltem ex his iuribus colligitur puerum non incurrere pœnam ordinariam. Quod confirmatur ex cap. 1. de Sententia Excommunicationis, ibi: Si Clerici infra puberes annos se ad invicem aut unus alterum percuisset, non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi, quia eos ætas excusat.

14. Pueri non incurrunt pœnam ordinariam. cap. 1. de Sent. excom.

Idem statuitur cap. Quamvis 58. ibi: Nisi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia, puerili, aut senili ætate &c. retrahatur quò minus Romanus Pontifex pœne adire. Et infra: Ceterum quibusdam predictorum, videlicet qui temporali impedimento laborant, exceptis pueris, sub debito iuramento (quod secundum Ecclesiæ formam præstare tenentur) consuevit iungi, ut impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant.

cap. 58. eod.

Ex quo infert Thomas Tamburinus Opus. de Exped. Comm. cap. 4. §. 2. n. 16. & 17. Ergo pueri illi nullam excommunicationem incurrunt; quia, inquit, nulla alia nisi Papalis in hac re fulminata est.

15. An pueri propter peccationem Clerici incurant excommunicationem Tambur.

Sed quis nesciat reservationem posse tolli, manente excommunicatione? Et sicut Pontifex dat potestatem Regularibus absolventi à plerisque excommunicationibus Papalibus, ita potuisse dare potestatem Episcopo absolventi pueros ab illa excommunicatione, ratione minoris ætatis?

Quin id disertis verbis significat cap. Puerus 60. eodem Tit. ubi sic lego: Pueris, qui in Canonem inciderunt sententiæ promulgatæ (propter percussione Clerici, secundum Glossam ibi) sive ante sive post pubertatem, postulens se absolvi, potest Diœcesanus Episcopus absolutiois beneficium impartiri, cum propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus.

Sententiâ affirmativâ probatur ex cap. 60. de Sent. Ex. com.

Nota (inquit Tamburinus supra n. 18.) dicitur ab Episcopo ejusmodi pueros absolvi posse: at posse etiam ab aliis legitimis Confessariis, qui Episcoporum sunt adjutores, non negatur. Meritò igitur colligi potest, eos ab excommunicatione, licet non à culpa liberos esse. Hæc ille.

Tamburinus.

Sed

16.
in quo di-
cuntur ab
Episcopis
absolvendi.

Sed trutinemus singula: Dicitur ab Episcopo eiusmodi pueros absolvi posse. Sed numquid à culpa tantum? Quidni, inquis, cum excommunicationis nulla fiat mentio, non enim dicit Pontifex: Pueris, qui in excommunicationem inciderunt, sed: Qui in Canonem inciderunt sententia promulgata; id est, in Canonem, in quo sententia excommunicationis pro adultis promulgata est.

Acutè! Quasi verò Canon sententiæ promulgatæ aliud sit, quàm sententia promulgata. Hæc sunt verba Canonis: Si quis suadente Diabolo huius sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat. Si puer non subiacet vinculo excommunicationis, quomodo percutiendo Clericum incidit in Canonem illius sententiæ promulgatæ?

Neque enim ibi specialiter prohibetur illa percussio, sed supponitur iure divino prohibita. Vel si prohibetur, quoniam Ecclesia non solet infligere censuram, nisi propter contumacem inobedientiam contra suum præceptum, certè, ut patet, non prohibetur nisi illis, qui excommunicationem incurrere possunt, & de facto incurrunt, si legem Ecclesiæ non observant. Ergo falsum est illud consequens Tamburini: Meritò colligi potest eos ab excommunicatione, licet non à culpa (scilicet contra legem humanam) liberos esse.

17.
Percussio
Clerici non
est culpa re-
servata si
non incur-
ratur ex-
communi-
catio.

Atque gratis admissio quòd liberi non essent à culpa, nonne huiusmodi culpa aliquo iure reservata? Cur ergo solius Episcopi fit mentio specialis, & non simpliciter dicitur, à quolibet Confessario posse absolvi? Nam quod dicit Tamburinus, hoc non negari, verum est de explicita negatione; at verò implicite satis negatur, eo ipso, quo solus Episcopus exprimitur iuxta illud commune Theologorum axioma: Exceptio firmat regulam in contrarium.

Profectò si nullam incurrant censuram hi pueri, ut Tamburinus vult, non solum rigor legis, id est, pœna legis temperatur, sed omnino tollitur. Tunc autem verè temperatur, quando quidem subiacent excommunicationi, equidem absolvi possunt ab Episcopo; non obstante secundâ parte Canonis: Si quis suadente, quæ talis est: Et nullus Episcoporum illum presumat absolvere (nisi mortis urgente periculo) donec Apostolico conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat.

18.
Auctores
sententiæ
affirmati-
ve
immeritò
censurantur
à Tambur.
Thomas Sanchez.
Joan. Sanchez.
Castro Palao.

Atque ita intellexerunt cap. Pueris, supra citatum, Thomas Sanchez in Decal. l. 1. cap. 12. n. 8. Ioannes Sanchez in Sel. disp. 26. n. 18. & Castro Palao de Leg. disp. 1. punct. 24. §. 2. n. 9. Quos proinde immeritò dicit Tamburinus supra n. 15. cursim loca illa legisse, & ideo germanam textus interpretationem non attigisse. Expendamus, inquit ille, prædictos textus; inveniemus enim germanam textus interpretationem, vel à Doctissimis ipsis viris, quando cursim loca leguntur, interdum effu-

gere. Bene dixisti Thoma, sed de teipso; quia verè cursim textum illum legisti.

Sed revertamur ad auditionem Missæ, cuius utriusque obligatio, atque subiectum obligationis, cum ex jam dictis satis constent, quæro ulterius quanta sit hæc obligatio? Respondeo

CONCLUSIO II.

Peccant mortaliter, etiam illi, qui notabili parti Missæ non interfunt. Talis pars est vel sola consecratio vel saltem consecratio, & communio: quamquam qui illis interfuisset, reliqua autem omisisset, non ausim à peccato mortali excusare.

Peccari mortaliter ab illis, qui omittunt totam Missam, etiam sine contemptu, aut consuetudine, nemo dubitat, præter paucos Doctores, qui sine fundamento exilliant nullam legem humanam graviter obligare seculo contemptu, & consuetudine. Contra illos autem disputare non est huius loci: sufficere debet cuilibet prudenti commune iudicium aliorum Doctorem, & sensus omnium fidelium, à quibus sine urgenti ratione non est recedendum; præsertim cum nuperrimè ab Alex. VII. damnata & prohibita sit hæc propositio ut minimum tamquam scandalosa: Frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subicere præcepto.

Porro quemadmodum est peccatum mortale omittere, non solum omnes Horas Canonicas, ad quas aliquis obligatur, sed etiam notabilem eorum partem; sic etiam communi calculo Doctorum, & aliorum fidelium, peccatum est mortale omittere notabilem partem Missæ, ad quam integrè audiendam, ut manifestum est ex iuribus Conclusionem præcedenti citatis, obligamur.

Solum hic addo Canonem: Cum ad celebrandas 65. de Consecr. dist. 1. qui delumptus est ex Concil. Aurel. I. cap. 28. Cum ad celebrandas Missas in Dei nomine convenitur, populus non ante discedat, quam Missa solemnitas compleatur, & ubi Episcopus non fuerit, benedictionem Sacerdotis accipiat. Quo tacite innuit solemnitatem non esse completam usque ad benedictionem Sacerdotis, & per illam compleri, cum tunc nondum legeretur Evangelium Sancti Joannis; hodie verò & hoc Evangelium ad integritatem, & solemnitatem Missæ, quamvis solum accidentalem, & ut ita dicam, extrinsecam, pertinet.

Quod ergo hic controvertitur, est, quamnam sit